

Ljubica Ukić, struč.spec.oec.¹

Linda Martić Kuran, univ.spec.oec.¹

ULOGA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZETNIKA NA RURALNIM PODRUČJIMA DALMATINSKE ZAGORE

Stručni rad / Professional paper

UDK 334(497.583)

Mala i srednja poduzeća temelji su najrazvijenijih svjetskih ekonomija, a u svim ekonomijama svijeta imaju udio od 90-ak posto. Promatrajući usko područje jedne države, k tome još nerazvijeno, značaj i uloga malih i srednjih poduzeća još je veća. Ruralna područja sama po sebi su nerazvijena, a infrastrukturni uvjeti za značajniji razvoj gospodarstva na tim područjima vrlo loši. Stoga se u većini slučajeva gospodarske aktivnosti u ruralnom području odvijaju u okvirima lokalnih malih i srednjih poduzetnika koji se u većini slučajeva bave proizvodnjom tradicionalnih proizvoda svoga kraja. Mali i srednji poduzetnici Dalmatinske zagore većinom su obiteljski gospodarski subjekti, te su ujedno i nastavak nekadašnje djelatnosti (proizvodnje) njihovih predaka. Cilj ovog rada je istražiti podatke, te evidentirati koliko malih i srednjih poduzeća posluje na području Dalmatinske zagore, koji oblik poduzeća prevladava te koje su to djelatnosti kojima se bave. U ekonomiji u kojoj stopa registrirane nezaposlenosti, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2014), iznosi 17,8%, sva-ko radno mjesto koje opstane i/ili se otvori, od iznimne je važnosti, a naročito je izražen značaj takvih radnih mjesta na ruralnim područjima Republike Hrvatske. Cilj rada ujedno je istražiti i dokazati značaj malih i srednjih poduzeća koja posluju na području Dalmatinske zagore.

Ključne riječi: mali i srednji poduzetnici, ruralna područja, značaj i uloga malih i srednjih poduzetnika.

1. Uvod

Analize malog i srednjeg poduzetništva² koje provodi Europska komisija (2013/2014) pokazuju izniman značaj koje MSP ima u gospodarstvu Europske unije. Naime, prema posljednjim dostupnim podacima za 2013. godinu, MSP je izvan financijskog sektora ukupno imao udio od 99 % od ukupnog broja gospodarskih subjekata u EU 28³, te ostvarilo €3,666 trilijuna dodane vrijednosti i zaposlilo 88.8 milijuna zaposlenika (Muller i dr., 2014). Iz analiziranih podataka uočava se da su 2 od 3 zaposlenika u EU, zaposlena u MSP te da se od ukupno ostvarene dodane vrijednosti, 58 centi ostvari u MSP. Istraživanje se provodilo prema navedenim pokazateljima: broj MSP u ekonomiji države članice, ostvarenoj dodanoj vrijednosti te

¹ Veleučilište Marko Marulić u Kninu

² U nastavku će se koristiti skraćenica MSP podrazumijevajući mala i srednja poduzeća.

³ Europska unija broji 28 država članica.

broju zaposlenih u MSP. Podaci za Republiku Hrvatsku u navedenom istraživanju ukazuju na slab oporavak MSP u 2013. godini (u odnosu na 2008. godinu). Naime, 2008. godina predstavlja početak pada ekonomske aktivnosti koje su uslijedile nakon nje. Prema Juračak i Pranjčić (2014) pokazatelji poslovanja MSP jasno ukazuju na utjecaj gospodarske krize koja je najjače djelovala 2009. godine, 2010. godini se djelomično oporavlja, ali se ni u 2013. godini još nije stabiliziralo.

Od analiziranih pokazatelja za Republiku Hrvatsku, samo je broj MSP ostao nepromijenjen dok je ostvarena dodana vrijednost i broj zaposlenih u MSP u padu.

2. Mali i srednji poduzetnici u Republici Hrvatskoj

Zbog usklađenosti zakonodavnog okvira Republike Hrvatske⁴ i Europske unije, klasifikacija malih i srednjih poduzeća koja se koristi u RH je ista kao i u Europskoj uniji. Stoga se u RH poduzetnici kategoriziraju na isti način sukladno odredbama Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13). Međutim, Zakon o računovodstvu (NN 109/07, 54/13, 121/14) još uvijek ne prepoznaje kategoriju mikro poduzetnika već poduzetnike kategorizira u kategorije malih, srednjih i velikih poduzetnika.

Tablica 1. MSP definicija

Kategorija	Ukupno zaposlenih	Promet	Bilanca
Mikro	<10	< € 2 miliona	< € 2 miliona
Srednje	< 50	< € 10 miliona	< € 10 miliona
Malo	< 250	< € 50 miliona	< € 43 miliona

Izvor: Annual Report on European SME's 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery (Muller i dr., 2014)

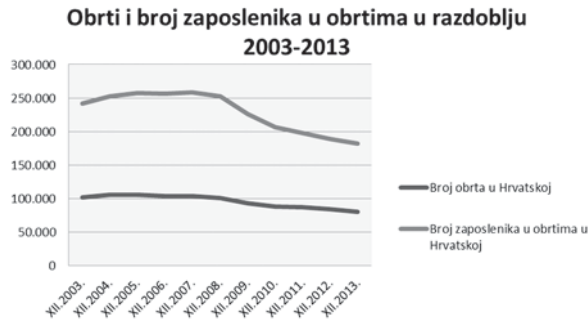
Kada se promatraju MSP iz Hrvatske u okvirima EU, primjetan je slab ili gotovo nikakav oporavak sektora MSP, u odnosu na ostatak EU koja bilježi lagani oporavak MSP i dostizanje pokazatelja iz 2008. godine. U istraživanju Muller i dr. (2014), MSP su u Hrvatskoj ostvarili manje od 10% (ili više) dodane vrijednosti u odnosu na 2008.godinu, dok je broj zaposlenih u MSP također za 10% (ili više) manji u odnosu na 2008. godinu. Prema podacima o obrtima Hrvatske obrtničke komore⁵ iz 2014.godine, broj aktivnih obrta u RH u 2013. godini (u odnosu na 2008. godinu) smanjen je za 20%, dok se broj zaposlenika u obrtima smanjio za 28% u istom razdoblju.

Iz grafa je vidljivo da je broj obrta kao jednog od pravnih oblika MSP u stalnom padu, što za posljedicu ima i pad broja zaposlenih u istima. Negativni trendovi u sektoru MSP vidljivi su i u analizi ostvarene dobiti i/ili gubitka u malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj.

⁴ U nastavku će se koristiti skraćenica RH podrazumijevajući Republiku Hrvatsku.

⁵ Samostalna stručno poslovna organizacija obrtnika koja promiče i zastupa zajedničke interese obrtništva.

Slika 1. Broj obrtnika od 2003. - 2013. godine

Izvor: HOK

Prema analizama CEPOR-a⁶ koji je obradio podatke FINA-e⁷ (CEPOR, 2013), u Hrvatskoj je zabilježen negativan trend u poslovanju malih poduzetnika dok su srednji poduzetnici ostvarili više dobiti u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu.

Iz podataka navedenih u *tablici 3*, vidljiv je udio MSP u ukupno ostvarenoj dobiti svih poduzetnika u Hrvatskoj. Naime, MSP u Hrvatskoj u ukupno ostvarenoj dobiti sudjeluju s 53,34% u 2011. godini, dok se taj udio u 2012. godini smanjio na 45,73%, a u 2013. godini taj udio bio je 56,92 % ukupno ostvarene dobiti svih poduzetnika u Hrvatskoj (izvan financijskog sektora). U analiziranom razdoblju zabrinjavajući je trend povećanja ostvarenih gubitaka kod malih poduzetnika, čiji je konsolidirani račun negativan u sve tri analizirane godine s tendencijom rasta. U 2013. godini primjetan je rast ostvarene dobiti dok su ostvareni gubitci smanjeni u odnosu na 2012. godinu. Financijski rezultati u 2013. godini rezultirali su pozitivnim konsolidiranim rezultatom (neto dobit srednjih poduzetnika), ali je ukupni neto rezultat MSP i dalje negativan. Iako je ostvarena dobit svih poduzetnika u Hrvatskoj (izvan financijskog sektora) manja u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu, smanjeni su i ostvareni gubitci, te je postignut pozitivan neto rezultat navedenih poduzetnika u Hrvatskoj.

Tablica 2. Financijska učinkovitost hrvatskog MSP u 2011., 2012. i 2013. godini

		2011.		2012.		2013.	
		HRK (mil)	%	HRK (mil)	%	HRK (mil)	%
Malo po- duzet.	Dobit	12.745	40,18	11.191	32,86	11.843	38,97
	Gubitak	13.454	53,16	12.251	42,08	13.249	49,32
	Konsolidirani rezultati	-709		-1.060		-1.405	

⁶ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva koji se bavi problematikom malih i srednjih poduzeća i poduzetništva u Republici Hrvatskoj.

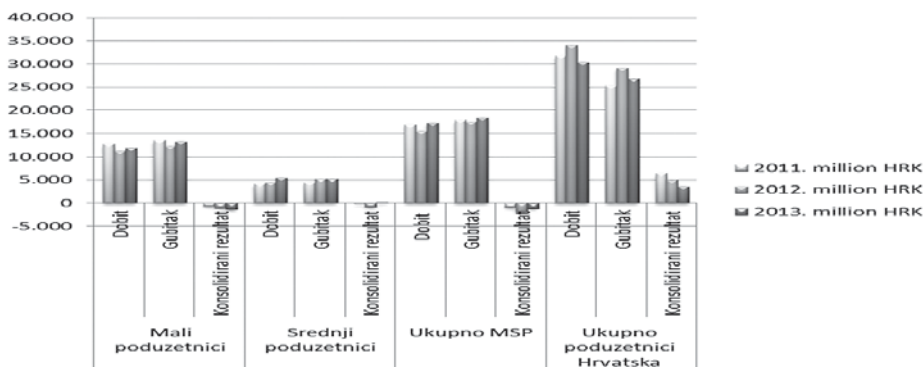
⁷ Financijska agencija - vodeća hrvatska tvrtka na području financijskog posredovanja.

Srednje poduzet.	Dobit	4.173	13,16	4.382	12,87	5.456	17,95
	Gubitak	4.416	17,45	5.241	18,00	5.229	19,47
	Konsolidirani rezultati	-243		-859		227	
Ukupno MSP	Dobit	16.918	53,34	15.573	45,73	17.299	56,92
	Gubitak	17.870	70,61	17.492	60,09	18.478	68,79
	Konsolidirani rezultati	-952		-1.919		-1.178	
Ukupno poduzetn. Hrvatska	Dobit	31.717	100	34.053	100	30.392	100
	Gubitak	25.308	100	29.112	100	26.862	100
	Konsolidirani rezultati	6.409		4.941		3.530	

Izvor: vlastita izrada

Iako spor, oporavak sektora MSP u Hrvatskoj ipak se primjećuje nakon 6 godina recesije na čijem su udaru bili upravo MSP. Ostvareni pozitivan konsolidirani rezultat ukupnih poduzetnika u Hrvatskoj, tumači se kao rezultat poslovanja velikih poduzetnika koji su u 2013. godini ostvarili 13,1 milijardi kuna dobiti, odnosno, 43,1 % ukupne dobiti hrvatskih poduzetnika. Iako veliki poduzetnici zapošljavaju 31,6% ukupno zaposlenih u Hrvatskoj, a sektor MSP zapošljava 68,3%, podaci pokazuju udio velikih poduzetnika u ukupno ostvarenoj dobiti od 43,08%, dok MSP sudjeluje s 56,92%.

Slika 2. Financijska učinkovitost hrvatskih MSP u 2011., 2012. i 2013. godini

Izvor: FINA

3. Dalmatinska zagora

Hrvatsko MSP prema kriterijima broja poduzetnika, broja zaposlenih u MSP te ostvarenoj dodanoj vrijednosti (Muller i dr., 2014), doprinosi ukupnom sektoru MSP u Europskoj uniji gotovo sa zanemarivim podacima.

Tablica 3. Doprinos malog i srednjeg poduzetništva EU28 (2008. – 2013.)

Zemlja	Broj MSP (mil.)			Dodana vrijednost MSP (trilion)			Zapošljavanje MSP (mil.)		
	2008	2013	dopri- nos	2008	2013	dopri- nos	2008	2013	dopri- nos
Hrvatska	0,16	0,15	-5%	0,01	0,01	-9%	0,79	0,68	6%
EU28	21,22	21,57	100%	3,62	3,67	100%	90,81	88,84	100%

Izvor: Annual Report on European SME's 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery (Muller i dr., 2014)

U malom gospodarstvu kao što je hrvatsko, značaj MSP je još veći, naročito u ruralnim područjima poput Dalmatinske zagore. U ruralnim područjima značaj MSP ne mjeri se samo u ostvarenoj dodanoj vrijednosti, broju MSP ili broju zaposlenika. Uspješnost poslovanja MSP u ruralnim područjima može se mjeriti u zadržavanju stanovnika na tom području, pružanju jednakih mogućnosti za sve građane Europske unije, očuvanju okoliša kao i sprječavanju siromaštva. Kada se značaj MSP na ruralnom području promatra s ovih nekoliko stajališta, može se zaključiti kako je MSP na ruralnim područjima jedan od čimbenika koji mogu značajno utjecati na ostvarivanje strateških ciljeva EU istaknutih u Strategiji Europa 2020 (2010).

3.1. Dalmatinska zagora u brojkama

Dalmatinska zagora područje je koje se proteže u zaleđu velikih dalmatinskih gradova Splita i Šibenika te kroz područje dvije županije, Splitsko Dalmatinske i Šibensko kninske. Na ovom izrazito ruralnom području, prema podacima popisa stanovništva Državnog zavoda za statistiku (2011) živi 25,56% ukupnog broja stanovnika ove dvije županije, dok od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva ovih dviju županija, na području Dalmatinske zagore živi 24,41% (Blažević i dr., 2013). Točan broj poduzetnika na ovom području je gotovo nemoguće dobiti zbog načina na koji se potrebni podaci prikupljaju. Naime, većina podataka o poduzetnicima prikuplja se za gradove sjedišta županija, dok se rijetko mogu pronaći podaci za općine i manje gradove u Hrvatskoj. Promatrajući strukturu poduzetnika u Splitsko dalmatinskoj i Šibensko kninskoj županiji uočava se zastupljenost mikro poduzetnika (13.434), drugi po brojnosti su mali poduzetnici kojih ima 1.085, dok je prema podacima FINA-e (2014) srednjih poduzetnika svega 125.

Tablica 4. Malo srednje poduzetništvo u Splitsko dalmatinskoj i Šibensko kninskoj županiji

Županija	Ukupno	MIKRO	MALI	SREDNJI
Splitsko dalmatinska	11.415	10.394	924	97
Šibensko kninska	2.019	1.830	161	28
Ukupno MSP	13.434	12.224	1.085	125
Ukupno poduzetnika Hrvatska	101.191	90.083	9.460	1.332
% hrvatskih poduzetnika	13,28	13,57	11,47	9,38

Izvor: FINA

Udio MSP u ove dvije županije u ukupnom broju MSP u Hrvatskoj je iznimno nizak i iznosi svega 13,28%, što je poražavajuće s obzirom da je grad Split drugi grad po veličini u Hrvatskoj, a Splitsko dalmatinska županija druga županija po broju MSP u Hrvatskoj. Šibensko kninska županija po broju MSP zauzima 11. mjesto od ukupno 21 županije i grada Zagreba u RH. Ovo je još jedan pokazatelj visoko centralizirane države kakva je Hrvatska, iz razloga što se velika većina poduzetnika svih veličina koncentrirala upravo u glavnom gradu RH u kojem je ukupno registrirano 32,94% poduzetnika. Razloge za ovako visoku koncentraciju poduzetnika u Zagrebu može se pronaći u poduzetničkoj infrastrukturi koju im Zagreb nudi, prometnoj povezanosti s ostatkom EU, lakšem pristupu izvorima financiranja te blizini velikog tržišta. Upravo sve ove uvijete poduzetnicima ne mogu ponuditi lokalne male sredine, ruralne Dalmatinske zagore.

3.2. Uvjeti za razvoj i opstanak poduzetništva u Dalmatinskoj Zagori

Kako je već prethodno navedeno, Hrvatska je visoko centralizirana država u kojoj se sve odluke donose na državnoj razini, a većina ostvarenih prihoda se također zadržava na državnoj razini. Stupanj fiskalne decentralizacije je izrazito nizak, što za posljedicu ima veliki broj lokanih jedinica koje nemaju dovoljno sredstava za ulaganje u vlastitu infrastrukturu. Teritorijalno ustrojstvo Hrvatske sastoji se od 21 županije s gradom Zagrebom i 556 gradova i općina (DSZ, 2011). Područje Dalmatinske Zagore obuhvaća 7 gradova i 26 općina od kojih samo tri imaju indeks razvijenosti > 75% prosjeka Hrvatske (CCE, 2013). Navedeni gradovi i općine na području Dalmatinske zagore zadržale su status potpomognutih područja i gotovo 10 godina nakon završetka Domovinskog rata, imaju slabi fiskalni kapacitet te su većinom ovisne o donacijama i pomoćima iz državnog proračuna. U uvjetima kada središnja državna tijela donose odluke o zaustavljanju planiranih ulaganja u infrastrukturu, ukidaju redovne željezničke linije, ne radi se na izgradnji brzih cesta na područjima koje je velikim dijelom „zaobišao“ autoput, pokretati poduzetništvo je gotovo nezamislivo. Dostupne analize pokazuju da se sektor MSP u Splitsko – dalmatinskoj županiji oporavlja (FINA, 2014), međutim kada se uzme u obzir da je najveći broj novootvorenih MSP i najveća dobit MSP ostvarena u Gradu Splitu, oporavak na ruralnom području Dalmatinske zagore nije značajniji.

U proteklim godinama Hrvatska je poticala otvaranje i opremanje poduzetničkih zona kako bi se stvorili preduvjeti za razvoj poduzetništva. Prema dostupnim podacima Ministarstva gospodarstva na području Dalmatinske zagore otvoreno je 7 poduzetničkih zona, od kojih neke rade punim kapacitetom dok neke još uvijek nisu popunile svoje kapacitete.

Tablica 5. Poduzetničke zone Dalmatinske zagore

Općina / grad	Zona	područje (ha)	usluge	Prometna povezanost
Grad Sinj	Gospodarska zona Kukuruzovac	157	djelomično	Cesta, autoput
Općina Muć	Radna zona Prisike	34	djelomično	Cesta

Općina Dugopolje	Gospodarska zona Podi	55	djelomično	Cesta, autoput
Općina Dicmo	Poduzetnička zona Dicmo	65	djelomično	Cesta, autoput
Grad Vrlika	Radna zona Kosore	6	djelomično	Cesta
Grad Drniš	Poslovna zona Drniš	20	djelomično	Cesta, željeznica
Općina Primorski Dolac	Gospodarska zona Bristovaca	49,34	djelomično	Cesta, autoput, željeznica

Izvor: MINGO, Poduzetničke zone Hrvatske (2008)

Iz svega navedenog proizlazi kako su uvjeti za značajniji razvoj MSP na području Dalmatinske zagore iznimno loši. Za područje na kojem prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku (2011) živi 144.175 stanovnika od čega je 37.733 radno sposobnih, važno je stvoriti preduvjete za pokretanje MSP. Naime, u posljednje vrijeme zamjetan je trend iseljavanja stanovništva s ovog područja. Uspoređujući podatke o broju stanovnika iz 2001. godine i 2011. godine u Splitsko dalmatinskoj i Šibensko kninskoj županiji uočljiv je pad broja stanovnika u 2011. godini za 2% u odnosu na 2001. godinu. Iseljavanje 12.394 stanovnika s područja koje je svakako rijetko naseljeno odražava se na ukupnu kvalitetu života na tom ruralnom području.

Tablica 6. Populacija Splitsko dalmatinske i Šibensko kninske županije 2001. i 2011. godine

Županija / godina	Populacija po županijama			
	2001.	%	2011.	%
Splitsko dalmatinska	463.676	10,45%	454.798	10,61%
Šibensko kninska	112.891	2,54%	109.375	2,55%
Ukupno	576.567	12,99%	564.173	13,17%
Hrvatska	4.437.460	100,00%	4.284.889	100,00%

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2001. i 2011.godine

U Hrvatskoj je primjetan trend depopulacije koji je naročito izražen u njenim ruralnim područjima, pa tako i u Dalmatinskoj zagori. Jedan od glavnih razloga iseljavanja su ekonomske prirode i potraga za zaposlenjem u velikim gradovima, a sve češće i u razvijene države svijeta. Ovaj negativan trend može se zaustaviti pokretanjem gospodarstva, naročito sektora MSP kao jednog od načina samozapošljavanja. Hrvatska provodi mjere poticanja samozapošljavanja, a raspoloživi resursi nisu dovoljni za pokretanje zapošljavanja u ruralnim područjima. Naime, poticaji za zapošljavanje dodjeljuju se različitim skupinama nezaposlenog stanovništva, ali se nigdje ne naglašavaju ruralna područja. Zaključak je donekle razumljiv s obzirom na visoku stopu nezaposlenosti u Hrvatskoj. Stanovništvo u ruralnim područjima često nema dostupne informacije o poticajima, nema brigu i pomoć potpornih institucija na svom području, a često nije ni dovoljno educirano za bavljenje poduzetništvom.

3.3. Mala i srednja poduzeća u Dalmatinskoj zagori

Iako nisu dostupni podaci o broju MSP na području Dalmatinske zagore, kao ni o djelatnostima kojima se bave, iz poslovnih odnosa s MSP uočava se nastavak tradicionalne proizvodnje. Naime, većina MSP u dvije promatrane županije obavlja djelatnosti usluga u trgovini, turizmu i slično, dok su druge po broju zaposlenih djelatnosti prerađivačke industrije. Primjetan je sve veći broj mikro i malih obiteljskih gospodarstava koje proizvode tradicionalne poljoprivredne proizvode i prerađuju ih. Područje Dalmatinske zagore poznato je po proizvodnji tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda. Zaštita izvornosti nekih od tradicionalnih proizvoda s ovog područja pridonijela je većoj proizvodnji navedenih proizvoda kao rezultat veće potražnje za istima. Vidljiv je trend širenja ponude mikro i malih poduzetnika, što se naročito može vidjeti u povećanju turističko ugostiteljskih kapaciteta u Dalmatinskoj zagori. Većina MSP u ovom području, uvidjela je prilike koje im pruža turizam, pa se od tradicionalne poljoprivredne proizvodnje i prerade, obnovom starih napuštenih kamenih kuća, okrenula turizmu. Kroz turizam MSP ulaze na nova tržišta za svoje proizvode, povećavaju zaposlenost, osiguravaju ostanak stanovništva u Dalmatinskoj zagori te indirektno utječu na povećanje smještajnih kapaciteta u Hrvatskoj i širenje turističke ponude. U objedinjavanju gastro – etno - eko ponude u malim kamenim kućicama Dalmatinske zagore, uviđa se velika prilika za razvoj MSP te ostanak stanovništva na ovom području.

4. Zaključak

Analizirajući MSP u Republici Hrvatskoj, točnije dvije županije: Splitsko dalmatinsku i Šibensko kninsku, došlo se do optimističnih podataka. Naime, iako je RH već šestu godinu u recesiji, te sektor MSP još uvijek nije dostigao vrijednosti iz 2008. godine, maleni oporavak ipak je vidljiv. MSP kao glavni pokretač svakog gospodarstva izrazito je bitan te je što skoriji oporavak vrlo bitan, a kao pokretač cjelokupne ekonomije. Posebno je važno o mogućnostima koje imaju na raspolaganju, upoznati MSP s ruralnih područja Republike Hrvatske zbog njihovog direktnog utjecaja na gospodarsku sliku RH, ali i na njenu demografsku sliku. Oporavak MSP na području Dalmatinske zagore, kao jednog od izrazito ruralnih i rijetko naseljenih područja Hrvatske, bitan je kako bi se smanjio trend iseljavanja stanovništva s ovog područja. Pored navedenog, činjenica da se većina MSP s ovog područja bavi proizvodnjom i preradom tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda koje nemaju značajan negativan utjecaj na okoliš, ide u prilog očuvanju okoliša u području na kojem se nalaze 22 zaštićena područja RH (Španjol i dr., 2011).

L I T E R A T U R A

Blažević, L., Ukić, Lj. i Jelić, P. (2013). Mogućnost financiranja razvoja ruralnog područja dalmatinske zagore i uloga lokalnih jedinica u stvaranju preduvjeta za održivi razvoj, *I. međunarodna interdisciplinarna znanstveno-stručna konferencija „Održivi razvoj ruralnih krajeva“*, Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću, Gospić, str. 301 – 315.

DZS (2012). Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr/default_e.htm (pristup: 2015).

FINA (2011, 2012, 2013). Financijska izvješća o hrvatskim tvrtkama, www.fina.hr/Default (pristup: 13.05.2015).

Juračak, J. i Pranjić D. (2014). Mala i srednja poduzeća u uvjetima gospodarske krize u Hrvatskoj, 49. *Hrvatski i 9. međunarodni simpozij agronoma*, Dubrovnik, Hrvatska, str. 146 - 150.

Muller, P., Gagliardi, D., Caliandro, C., Unlu Bohn, N. i Klitou, D. (2014). Annual Report on European SMEs 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery, SME Performance Review 2013/2014, European Commission, Brussels, dostupno na: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf (pristup:14.05.2015).

Španjol, Ž., Miljas, M., Marković, N., Barčić, D. i Rosavec R. (2011). Zaštićene prirodne vrijednosti Zagore, *Znanstveno stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem: Zagora između stočarsko-ratarske tradicije te procesa litoralizacije i globalizacije*, Sveučilište u Zadru, Zadar, str. 607 – 622.

www.cepor.hr/lzvjesce_malim_srednjim:poduzecima_2013_CEPOR.pdf (pristup: 12.05.2015).

www.hok.hr/statistika/obrti_knjiga_obrtnika (pristup: 13.05.2015).

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF> (pristup: 19.05.2015).

http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf (pristup: 14.05.2015).

<http://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristup: 12.05.2015).

<http://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva> (pristup: 13.05.2015).

Summary

THE ROLE AND IMPORTANCE OF THE SME'S IN RURAL AREAS OF DALMATIAN HINTERLAND

The SMEs have around 95% share in almost every economy in the World. Also, it is known that SMEs are foundations in even largest and most developed Economies in the World. But observing closely the territory of one State, especially rural parts of it, the importance and role of SMEs is even higher. As it is known, rural areas are underdeveloped by themselves, and infrastructural facilities needed for development of Entrepreneurship are poor. Therefore, in most cases, all economic activities in those areas are based on business attempts of SMEs. The local SMEs are in most cases engaged in the production of traditional products of their Region. Previous experience with SMEs in the Dalmatian hinterland (Zagora) region showed that most of those SMEs are family economic entities, which continued former activities (production) of their ancestors. Croatian Economic, according the date of Croatian Bureau of Statistics, had unemployment rate of 17, 80% in July 2014. Any job which survives or offers in these Recession times has crucial importance and impact on all Economic system in Croatia, especially in rural areas such as the Dalmatian hinterland (Zagora). This paper will attempt to get data of SMEs operating in the Dalmatian Zagora area, which legal entity they prefer and what are their business activities. The aim of this paper is to explore and demonstrate the importance of SMEs operating in the area of Dalmatian hinterland (Zagora).

Keywords: importance of SMEs, role of SMEs, rural area.